

AKP'Lİ YILLARDA TTB

Bülent Nazım YILMAZ*

Öz: AKP hükümetleri döneminde meslek örgütlerine yönelik baskılar giderek arttı. Ancak burada Türk Tabipleri Birliği'ne (TTB) yönelik özel bir uygulamanın olduğunu çok açık görüyoruz. Bunun temel sebebi bu dönemde görev yapan TTB Merkez Konseyleri ve TTB kadrolarının AKP'ye karşı sadece eleştiren değil, aynı zamanda mücadele eden politik tavrıdır. TTB AKP iktidarları döneminde hekimlik ve insanlık değerlerini hiçbir zaman elinden düşürmedi. Tam tersine AKP'nin bu değerlere saldırısının giderek arttığı süreçte TTB ısrarla bu değerlere sarıldı. Bu büyük mücadeleyi en büyük kapışma dönemlerinden örneklerle tartışmak süreci anlamak açısından bize kolaylıklar sağlayacaktır.

Anahtar sözcükler: Adalet ve Kalkınma Partisi, Türk Tabipleri Birliği, sağlıkta özelleştirme, TTB mücadelesi.

TTB in the Years of AKP

Abstract: During the AKP governments, the pressure on professional organizations increased. However, we clearly see that there is a special application for the Turkish Medical Association (TTB). The main reason for this is the political attitude of the TTB Central Councils and TTB cadres, who served in this period, not only criticizing but also fighting against the AKP. TTB has never let down the values of medicine and humanity during AKP rule. On the contrary, in the process of increasing AKP's attack on these values, TTB gradually embraced these values. Discussing this great struggle with examples from the greatest struggle periods will provide us convenience in terms of understanding the process.

Key words: Justice and Development Party, Turkish Medical Association, privatization in health, TTB struggle.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) iktidara geldiği Kasım 2002'den önceki iktidarlara Türk Tabipleri Birliği (TTB) ilişkilerinin iyi olduğunu söyleyemeyiz. 1980 darbesinden sonra iktidara gelen tüm partiler sağlık alanında toplumcu bir anlayışı reddettiler. Adım adım piyasalaşmanın, özelleştirmenin yollarını açan bu iktidarların karşısında hiçbir muhalefet partisi karşı duruş gerçekleştiremedi.

Aslında çok ufak farklılıklar olmasına rağmen Cumhuriyet tarihi boyunca iktidara gelen partilerin, hatta darbe dönemi yönetimlerinin de devletin temel politikalarında çok benzeştiklerini ifade edebiliriz. Bu iktidarların temel özelliklerinden birisi de toplumsal muhalefeti etkisizleştirmek, bu muhalefetin önemli bir parçası olarak gördükleri demokratik kit- le meslek örgütü niteliğindeki yapıları etkisizleştirmek olmuştur.

TTB bu çerçevede yaklaşık 70 yıllık tarihi boyunca devletin, iktidar partilerinin sürekli hedefinde oldu, 12 Eylül cuntası tarafından kapatıldı, 12 Eylül yönetiminin fiilen sürdüğü dönemde TTB yöneticileri tutuklanma talebiyle yargılandı.

AKP iktidarına kadar işbaşına gelen tüm iktidarlar da TTB'yi hedefte tutmayı sürdürdüler. Tabii ki bu

politik tutumun başlıca nedeni iktidarların yaşama geçirmeye çalıştıkları sağlık alanındaki özelleştirme, piyasacı, bilim dışı politikalara karşı TTB'nin neredeyse tek başına yürüttüğü mücadeledir. TTB 1980'den AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılına kadar sağlık alanındaki IMF ve Dünya Bankası politikalarını karşı mücadelenin öncülüğünü yapması kritiktir.

Sağlık alanında dayatılan politikalara karşı aynı zamanda bilimsel üretim merkezi gibi çalışıyor olması TTB'nin görünür ve etkili olmasını sağlıyordu. İktidarların yapmaya çalıştıklarını ortaya sermek bir yana, aynı zamanda hekimleri, sağlık çalışanlarını ve toplumu, ürettiği alternatif politikalarla bilgilendiren bir merkez olması ve ürettiklerinin geniş kesimler tarafından kabul ediliyor olması dikkati çeken ve TTB'nin hedefe oturtulmasını sağlayan başlıca nedenlerdendi.

Sağlık alanındaki toplumcu anlayışın savunusunun ve geliştirilmesinin en önemli merkezi TTB oldu. Sağlık alanında bir yandan piyasacı anlayışlara karşı bilimsel karşı duruş sağlanırken, diğer yandan toplumsal muhalefetin bu alandaki önderliği de TTB tarafından gerçekleştirildi. Sağlık alanında çok sayıda kitlesel eylem merkezi oldu TTB.

*Dr., Toplum ve Hekim Dergisi Hakem Kurulu Üyesi (ORCID No:0009-0008-9964-0855)

Geliş Tarihi / Received : 25.02.2023

Kabul Tarihi / Accepted : 18.04.2023

Kısaca bahsettiğimiz bu nedenlerden ötürü Türkiye’de sağlığı yönetenlerin hep hedefinde oldu.

Öte yandan toplumsal muhalefetin diğer katmanlarıyla olan ilişkisi de devleti yönetenlerin gözlerinin TTB’ye çevrilmesine neden oluyordu. Ülkede uygulanan antidemokratik, barış ve emek karşıtı politikalara karşı gözlerini kapamayan, tam aksine bu meselelere duyarlı bir meslek örgütünün varlığı siyasal iktidarlar tarafında hep tedirginlikle karşılandı. TTB’nin toplumsal muhalefetin zaman zaman sürükleyicisi olması da iktidarların bu tedirginlik ve karşıtlıklarının önemli gerekçelerinden oldu. Emek Platformu’nun kuruluşu, eylemleri, sosyal güvenlik hakkının gasp edilmesine yönelik eylemler, toplumun barış, demokrasi ve özgürlük talebinin önemli sözcülerinden birisi olması TTB’yi hep gündemde tuttu.

Burada ülkemizde uzun yıllar süren cezaevi direnişlerine, hücre tipi cezaevi inşa süreci ve açlık grevi/ölüm oruçlarına değinmeden geçemeyiz. TTB hekimlik değerlerine ve insan yaşamına verdiği son-suz önemden dolayı bu meselelerde hep devlet ile karşı karşıya geldi. TTB’nin sorunların çözümü, mahpusların sağlık ve yaşam haklarını önceleyen girişimleri iktidarlar tarafından TTB’ye karşı bir saldırı aracı haline dönüştürüldü. Hatta hekimlerle TTB arasında bir çatışmanın, güven sorununun doğması açısından da kullanıldı.

TTB’nin dünyada örneğine az rastlanacak bir meslek örgütü niteliğinde olduğunu söyleyebiliriz. TTB bir meslek örgütü olmanın gereklerini eksiksiz yapmaya çalışırken, hekimliğin toplumsal sorumluluğunun da gereklerini yapan bir demokratik meslek örgütü olmayı hiçbir zaman ihmal etmemiştir. Toplumun geniş kesimlerini manipülasyonlarla yönetmeye çalışan iktidarlara karşı gerçeği ifade etmeyi bir hekim örgütü sorumluluğu olarak görmüştür. Baskı ve yalanı temel yönetme aracı olarak görenlerle yolu doğal olarak hiç kesişmemiştir.

1.AKP’li Yıllar

3 Kasım 2002 genel seçimleri Türkiye tarihinin en ilginç seçimlerinden biri oldu. Artan yoksulluk ve işsizlik, sistemin çürümüşlüğü, Kürt sorununun çözümsüzlüğü ve dayatılan savaş politikaları, sermaye güçleri ve onların köklü partileri için bir kabusa dönüştü. Bir önceki seçimde Meclis’e giren beş parti de barajın altında kaldılar ve Meclis dışına itildiler.

AKP ezilen ve sömürülen kesimlerin çıkarını savunuyor görüntüsü altında yürüttüğü seçim süreci sonunda seçmenlerin %26’sının oyuyla milletvekilliklerinin %66’sını elde ederek tek başına iktidara geldi.

AKP’nin acil eylem ve hükümet programında “Temel Hak, Özgürlükler ve Demokratikleşme” bölümünde “demokratik yönetim anlayışımızın hedefi başta düşünce, inanç, örgütlenme ve teşebbüs özgürlüğü olmak üzere bütün sivil ve siyasi özgürlükleri güvenceye almak, insanların korku ve endişeden uzak olarak bireysel gelişimini sürdürdüğü özgür bir ortam sağlamaktır” görüşü söylemin ötesine geçmedi.

2.TTB-AKP İlişkilerinin Gelişim Süreci

AKP İktidara gelmeden önce TTB ile Sağlık Bakanlığı ilişkilerinin gittikçe gerginleştiğini görüyoruz. AKP İktidarından önceki 57. Hükümet döneminde Sağlık Bakanı Osman Durmuş ile ilişkiler giderek sertleşmişti. Osman Durmuş TTB’yi açlık grevleri ve ölüm oruçlarındaki tutumu nedeniyle ölüm oruçlarını teşvik etmekle suçlayacak kadar sert ve gerçekten uzak ithamlarda bulunurken, TTB de tarihinde ilk defa bir bakan için bu yaklaşımı ve suçlamaları nedeniyle savcılığa suç duyurusunda bulunurken, Sağlık Bakanı Osman Durmuş da “Sağlık Bakanlığının manevi kişiliğini zedelediği” gerekçesiyle TTB MK Başkanı Füsün Sayek’in cezalandırılması istemiyle mahkemeye başvurmuştu.

MHP’li Sağlık Bakanlığı ile olan ilişkiler giderek sertleşirken TTB’nin 2001 yılı sonunda Yüksek Sağlık Şurası’ndan çekildiğine tanıklık etmekteyiz. Mesleki bir uygulama ile ilgili tartışmada Bakanlık temsilcilerinin “hekimler ve TTB yöneticilerine” yönelik tutumu yaşanan gerginliği göstermesi açısından önemlidir. TTB, Yüksek Sağlık Şurasından yürütülen bir soruşturmaya yönelik “... halk sağlığı, hekimlik mesleği, hekimler ve hastaların hakları ile olumlu bir ortam olamayacağı, bir fayda sağlanamayacağı gerçeği ortadadır” gerekçesiyle ayrılmıştır. 2002 yılına gelindiğinde ise Sağlık Bakanı Osman Durmuş’un TTB de dahil hiçbir sağlık meslek örgütüne Şura’da yer vermediğini görürüz.

3 Kasım 2002 genel seçimlerine giderken TTB tarafından yapılan açıklama gelinen politik gerginlik ama daha da önemlisi TTB’nin seçimdeki tavrını göstermesi açısından dikkat çekicidir. TTB tarafından yapılan açıklamada “ ... kuşkusuz bugün yaşadığımız olumsuz sağlık tablosunun sorumlusu MHP’ye, Sağlık Bakanı Osman Durmuş’a, bir bütün olarak 57. Hükümet’i oluşturan partilere, onun içinde yer alıp da son anda yeni olarak ortaya çıkanlara, IMF’ye bağlı bu programları devam ettireceğini söyleyen partilere, hekimler de gereken ilgiyi göstereceklerdir” denilerek örgütün seçimlere yönelik tutumu bir yandan ortaya konulurken, diğer yandan TTB’nin Sağlık Bakanlığı ve Bakan ile olan gerginliğini de göstermesi açısından önemlidir.

Diğer yandan 3 Kasım 2002 seçimlerine gidilirken TTB sağlık sistemi için önerilerini de seçime girecek partilerle ve kamuoyuyla paylaşmaktadır.

Yapılan açıklamada "Herkes için eşit, ulaşılabilir, nitelikli, ücretsiz sağlık hizmeti temel ilke alınarak sağlıktaki eşitsizliklerin kademeli olarak giderilmesi, tümü ile ortadan kaldırılması ve toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmelidir.

Sağlıktaki eşitsizliklerin giderilmesi ve toplumun sağlık düzeyinin düzeltilmesi sadece sağlık hizmetleri alanında yapılacak düzenlemelerle gerçekleştirilemez. Sağlığı doğrudan ve dolaylı etkileyen ekonomik, sosyal ve siyasal ilişkilerde dezavantajlı toplumsal sınıflar lehine köklü değişiklikler yapılmadan sağlıktaki eşitlik ve toplumsal gelişme mümkün değildir.

Gerçekten ulusal bir sağlık politikası, ülkemizde yaratılan kaynakların geliştirilmesini, dışarıya kaynak aktaran baskılara karşı korunmayı temel ilke edinmelidir.

Sağlık düzeyini yükseltmek için yürütülecek her türlü çalışma sağlık hizmetini alanlarla bu hizmeti sunanların merkezi ve yerel düzeylerde katılımını sağlamayı ve özendirmeyi hedeflemelidir.

İnsan gücünden kurumsal altyapıya kadar bütün alanları içeren, kaynakları ve hedefleri gözeterek gerçekçi ve samimi bir planlama kavramı yerleştirilmeli ve yapılmalıdır. Ulusal bir sağlık politikası, Türkiye'deki sınıfsal-bölgesel eşitsizliklerin ağırlığını göz önüne alarak, kaynakların oluşumunda merkezi bütçe kaynaklarını esas almalı, hizmet sunumu ve finansman tek elde toplanmalıdır.

Ülkemizde sağlık hizmeti sunumunda temel sağlık hizmeti üreten kurumların performansını artırmak ilk hedef olmalıdır.

Sağlık insan gücü ülke ihtiyaçlarına uygun yetiştirilmeli ve kullanılmalıdır. Hizmet içi ve sürekli eğitim öncelikle temel sağlık hizmetlerinde çalışanların ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemelidir.

3.TTB'nin Çözüm Önerileri

Türkiye'de Sağlık Bakanlığı'na (Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği) en az yüzde 10'luk bütçe payı ayrılmalıdır.

Sağlıkta finansman modeli genel vergilerle oluşan genel bütçe sistemi olmalıdır. Özel sağlık işletmelerine ve özel sağlık sigortalarına tanınan her türlü kolaylaştırıcılık ortadan kaldırılmalı, kaynaklar ve kolaylaştırıcı yaklaşım kamu sağlık hizmetlerine kaydırılmalıdır. Mevcut kaynaklar kamu sağlık

hizmetlerinin geliştirilmesi ve genişletilmesine ayrılmalıdır. Birinci basamak sağlık hizmetlerini ücretli hale getiren her türlü uygulama sonlandırılmalıdır. Kamuya ait sağlık kurumlarındaki vakıf/dernekler kapatılmalı, varlıkları kamuya devredilmeli, döner sermaye yerine genel bütçeden kaynak sağlanmalıdır.

Hizmet sunumu ile finansman tek elde toplanmalıdır.

Birinci basamak sağlık hizmetleri özendirilmeli, öncelenmelidir. Bölgesel dağılım ve ihtiyaçlar göz önüne alınarak sağlık ocağı sayısı ilk elde 7.000'lere, sağlık evi sayısı 13.000'lere çıkarılmalıdır.

Kamu hastanelerinin yapımı ve donanımı (sayı ve bölgesel eşitsizlikleri azaltacak, ihtiyacı karşılayacak ve sevk zinciri içerisinde çalışacak) bir düzenleme ile artırılmalıdır. Kamu hastanelerinin sayısı yukarıdaki anlayış çerçevesinde 1.100'e çıkartılmalıdır.

Halen yürürlükte olan 224 sayılı yasada öngörüldüğü şekilde sağlık ocakları çalıştırılmalı, sevk zinciri mutlak uygulanmalıdır. Öncelikle sağlık ocakları olmak üzere kamu sağlık hizmeti sunan kurumlar alt yapı/donanım açısından desteklenmeli ve düzeltilmelidir.

Hekimlere tam süre çalışma getirilmelidir. Çalışma koşullarının düzeltilmesi, emeğin ücret olarak karşılığının alındığı, grevli toplu sözleşmeli koşullarda bir tam süre uygulaması gerek halka sunulan hizmetin niteliğinin yükseltilmesinde, gerekse de hekimlik pratiğindeki etik kirlenmenin önlenmesinde önemli bir çözüm olarak görülmelidir.

Adli tıp hizmetlerinin gerek sağlık hizmeti gerekse de adaletin doğru bir şekilde yürütülmesindeki önemi bilinenek çalışma ortamı ve koşullarına ilişkin her türlü düzeltici önlem ve korunma gerçekleştirilmelidir. Adli tıp hizmetleri bir angarya olmaktan çıkartılmalıdır.

Türkiye'de bulaşıcı hastalıkların, aşıyla korunabilir hastalıkların sıklığı ve nüfus artışı göz önüne alındığında bağışıklamaya özel bir önem verilmelidir." denilmektedir.

TTB'nin seçime girecek partilerden talepleri gelecek yıllarda iktidar TTB ilişkilerinin düzeyini belirleyecek temel parametreler olması açısından kıymetlidir.

4.AKP ile İlk Temas

3 Kasım 2002 genel seçimleri sonrasında Sağlık Bakanı Recep Akdağ ve dolayısıyla AKP iktidarı ile ilk temas 23-24 Kasım 2002 tarihinde yapılan TTB 52. Büyük Kongresi'nde gerçekleşti.

TTB açısından büyük kongreler sadece seçimlerin yapılması ya da yönetimlerin ibrazı açısından değil, örgütün kararlarının ve kararlılığının Sağlık Bakanlığına, kamuoyuna gösterilmesi açısından da önemlidir. Sadece delegelerin değil TTB kadrolarının da etkin olduğu büyük kongre ortamları Türkiye sağlık ortamının da önemli buluşma etkinliklerindedir.

52. Büyük Kongre’de TTB MK Başkanı Fusun Sayek, Osman Durmuş ile geçen son 3,5 yılın hekimler açısından kayıp olduğunu ifade ederken, Sağlık Bakanı Recep Akdağ da bundan sonraki bütün projelerde TTB ile çalışma sözü veriyordu. Evet ilk temas sorunsuz, hatta biraz iyimser bir görüntüye sebep oluyordu.

AKP’nin 3 Kasım 2002 seçimlerindeki başarısını azımsamamak gerekir. Her ne kadar seçmenlerin yüzde 26’sının oyunu alabildiyse de bir partinin ilk seçiminde böyle bir seçim sonucu alması önemli bir başarıdır. Bu oyların büyük bir kısmının da toplumun yoksullarından, ezilmişlerinden gelmesi de AKP’nin ilerleyen yıllarda uzun yıllar iktidarının kalıcı olacağını göstermesi açısından önemlidir.

Bu kadar hızlıca toplumsal kabul gören AKP’nin iktidara geldiği dönemlerde zorlandığı iki büyük mesele oldu.

Birincisi “Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak’ı işgal sürecinde Türkiye topraklarını kullanması için” Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne getirdiği tezkereydi. 1 Mart tezkeresi olarak tarihe geçen bu tezkerenin onayı için AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın AKP Grubu ve kamuoyu üzerinde büyük bir baskı kurmaya çalıştığı çok açıktı. Ancak Türkiye’de savaş karşıtı çok güçlü bir demokrasi ve barış cephesi oluşmuştu. Bu cephenin en kritik örgütü de TTB’ydi. Bu büyük bloğun genişlemesini, ayrışmamasını sağlayan bir konumu vardı. Bu savaş karşıtı büyük mücadele 1 Mart 2003 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen büyük mitingle etkisini gösterdi ve 1 Mart Tezkeresi meclisten onay alamadı. AKP İktidarı böylece iktidara gelişinin daha 5. ayında toplumsal muhalefet karşısında önemli bir yenilgi alıyordu ve bu yenilgide en önemli paya sahip olan örgütlerden biri, belki de en önde geleni TTB oluyordu.

İkinci büyük mesele de AKP’nin “Sağlıkta Dönüşüm” adını verdiği program nedeniyle yaşandı. AKP daha iktidara gelir gelmez bazı zaman açık bazen kapalı olarak sağlık alanında yapacağı değişiklikleri kamuoyu ile paylaşıyordu. Bu programdaki temel amaçlardan biri sağlık alanının piyasalaşmasını

hızlıca sağlamaktı. Ancak bir temel sebep ise AKP’nin bu alandan yaratacağı propaganda ve başarı öykülerine ihtiyacının olduğu gerçeğiydi. TTB ise çok uzun yıllardır çaba gösterdiği, çok hakim olduğu ve kitlesinin de kabul ettiği politik duruşuyla AKP’nin bu alandaki neredeyse tek rakibi ve korkusuydu.

Bu korkunun yıllar geçtikçe ne kadar gerçekçi olduğu ortaya çıktı. AKP büyük olanaklarına rağmen sağlık alanındaki politikalarını uzun yıllar yaşama geçiremedi. Geçirdikleri yasalarda ise TTB’nin büyük gedikler açtığını söyleyebiliriz. İşin en önemli yanı ise tüm olanaksızlıklara karşın TTB politikalarını kendi kitlesine de topluma da anlatmakta çok başarılı oldu.

Bu iki temel göstere de AKP’nin TTB’yi dağıtmak, etkisizleştirmek için çok gerçekçi nedenlerinin olduğunu gösteriyor. AKP dönemini tarihsel olarak incelersek muhalefet partileri de dahil olmak üzere hiçbir kitle örgütünün, sendikanın AKP iktidarını bu kadar zorlamadığını hatta politikalarını boşa düşürmediğini görürüz.

TTB 3 Kasım 2002 seçimlerine girecek tüm partilerin seçim beyannamelerini ve özellikle sağlık programlarını incelemiştir. 58. Hükümet kurulup Acil Eylem Programı açıklanınca ortada daha önceki hükümetlerin sağlık alanındaki hedeflerinden farklı bir hedefleri olmadığı ortaya çıkmıştı.

Buna rağmen TTB’nin sağlık alanındaki taleplerini ve görüşlerini Sağlık Bakanı’na yüz yüze görüşmelerle ilettiğini görüyoruz. Bu çerçevede özellikle 28 Kasım 2002 tarihinde Sağlık Bakanı Recep Akdağ’a “Sağlıkta Çözüm Bekleyen Acil Sorunlar ve TTB’nin Görüş Önerileri” başlıklı dosya önemlidir. TTB’nin sunduğu dosyada özlük haklarından adli tıp hizmetlerine, birinci basamak sağlık hizmetlerinden genel sağlık sigortasına kadar 15 maddelik görüş ve öneri yer alıyordu.

Bu süreçte TTB MK yönetiminin birçok kez Sağlık Bakanı ile “6023 sayılı TTB yasasına özellikle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 60. Maddeye yönelik” görüşmeler yaptığını ifade etmek gerekir.

Tüm bu yoğun görüş alışverişine ve TTB taleplerine karşın AKP iktidarının oyalayıcı, karalayıcı ve daha da önemlisi sermaye politikalarından vazgeçmeyeceğine yönelik duruşları kısa sürede ortaya çıktı.

TTB ile Sağlık Bakanlığı arasındaki çok kısa sürede gerilen ilişkiler 21-22 Haziran 2003 tarihlerinde gerçekleştirilen 58. TTB Büyük Kongresi’nde bir daha normalleşmeyecek bir döneme girdi. Büyük Kongre’de

konuşan Sağlık Bakanı Recep Akdağ ülkedeki tüm sağlık sorunlarının hekimlerden kaynaklandığını ifade ederken “hekimler ellerini hastaların ceplerinden çeksin” diyordu. Recep Akdağ’ın bu açıklamaları kendinden önceki Sağlık Bakanları’nın yolunu takip ettiğini gösteriyordu.

Bu açıklamaya yönelik TTB “son 20 yıldır uygulanan sağlık politikaları nedeniyle halkın cebinden harcamaların sürekli arttığını, kamu sağlık kurumlarının çökertilmesi nedeniyle başta devlet olmak üzere sağlık hizmeti sunan her kişi ve kuruluş halkın cebine elini sokmuştur” diyerek asıl meseleyi ve hırsız tarif etmiştir. Açıklamada ayrıca AKP İktidarının bu politikayı kendinden önceki iktidarlardan daha fazla sahiplendiğini dile getirerek, AKP’nin sağlık politikalarını hem hekimlerle hem de toplumla paylaşmıştır.

AKP iktidarının birinci yılını doldurduğu 5 Kasım 2003 tarihinde Türkiye sağlık alanında büyük bir eyleme tanıklık etti. 1 yıl boyunca 1 Mart tezkeresi dışında ciddi bir karşı duruşla karşılaşmayan AKP iktidarı TTB’nin düzenlediği 5 Kasım 2003 iş bırakma eylemi karşısında adeta hareketsiz kaldı. TTB MK Başkanı Fusun Sayek “ Bu hükümet bizim çağrılarımıza kulak vermiyor, beklentilerimize karşılık vermiyor. Hekimler bu koşullarda üzerini düşeni yapacaklardır.” diyerek eylemin çağrısını yapıyordu. Sağlık ocaklarına yazar kasa konmasıyla başlayan aile hekimliği projesinden sağlıkta katkı paylarının arttırılmasına, genel sağlık sigortası hazırlığından hekim ücretlerindeki yetersizliğe kadar uzanan talepleri içeren 5 Kasım eylemi AKP’nin yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Üstelik bu eyleme Sağlık Bakanı’nın tüm çağrılarını karşı halk da sağlık kurumlarına gitmeyerek destek sunmuştur.

5 Kasım 2003 iş bırakma eylemi günümüze kadar süren TTB eylemleri açısından bir kıvılcım ateşi niteliğindedir. Bu eylemlerle sadece hekimlerin, sağlık emekçilerinin değil toplumun büyük bir kısmının gözleri sağlık alanına çevrilmiştir. Aynı zamanda gerçekleştirilen eylemlerin AKP iktidarının çok önem verdiği, politik propaganda aracı olarak kullandığı bir alanı istediği gibi kullanamamasına da neden olduğu unutulmamalıdır.

AKP iktidarının sağlık alanındaki temel hedefi sağlığın piyasalaşmasını sağlamak, sağlık alanında sermayenin hakimiyetini arttırmaktır. Bunun için de sağlık ocaklarının, SSK hastanelerinin kapatılmasını sağlamak, genel sağlık sigortasını yaşama geçirmek, şehir hastaneleri adı altında kamu hastaneciliği uygulamalarına sermayeyi yerleştirmek, üniversite hastanelerini zayıflatmak temel hedefleriydi.

Uzun yıllar bu amaçlarını yaşama geçiremediler, hatta hala bile hedeflediklerinin gerisinde kaldıklarını çok rahat ifade edebiliriz. TTB yıllardır sürmekte olan bu büyük direnişin önderliğini yaptığı gibi, çoğu kez bu büyük saldırı programına sadece kendi örgütlülüğüyle karşı durmayı başarabilmiştir.

Bugün sağlık alanında AKP hedeflerine büyük ölçüde ulaşmış olabilir. Ancak unutulmaması gereken TTB sadece eylemlilikleriyle değil, büyük bir bilgilendirme faaliyetiyle de AKP iktidarının bu alandaki gerçek yüzünü geniş halk kitlelerine duyurmuş ve topluma kabul ettirmeyi başarabilmiştir. AKP’nin birçok alanda başarıyla sakladığı yalanları topluma göstermeyi başarmıştır. Yani AKP’nin gerçek yüzünü ortaya çıkarabilmiştir.

COVID-19 pandemi süreci, bir meslek örgütünün meslek örgütü olmanın sınırlarını aşarak nasıl bir kitle örgütü olabileceğini göstermesi açısından çok önemli, tarihsel ve bu açıdan özel bir yere sahiptir. Sadece Türkiye’de değil dünyaya bir meslek örgütünün milyonlarca insanın yaşamına nasıl sahip çıkabileceğini, bir siyasal iktidarın yönetemezliğini, toplumdan gerçekleri nasıl sakladığını, yanlış sağlık politikalarıyla yüzbinlerce insanın ölümüne nasıl neden olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Bununla birlikte pandemi sürecinde Sağlık Bakanlığı’nın toplumcu ve bilimsel olmayan yönetime karşı mücadele edip, bir pandeminin nasıl yönetilmesi gerektiğini de özellikle kitesine gösterebilmeyi başarmıştır.

Tüm bu ve benzeri örnekler AKP iktidarının güvenilrliğinde sıkıntılara neden olurken TTB’nin Türkiye’nin en güvenilir kurumları arasına girmesine neden olmuştur.

5.Gezi İsyanı

Taksim Gezi Parkı’nın rant amaçlı yok edilmesini barışçıl tepkilerle protesto eden ve direnenlere, 31 Mayıs 2013 tarihinde devletin silahlı güçleri tarafından saldırıldı. Uzun yıllardır AKP iktidarının sürdürdüğü yıkım ve rant politikaları, antidemokratik uygulamalar, özgürlüklerin her geçen gün artan bir biçimde kısıtlanması, laiklik karşıtı ve gerici politikaların yaygınlaşmasının geniş toplum kesimlerini kaygılandığı bir ortamda yaşanan bu vahşice saldırılar bir anda Türkiye’nin dört bir yanında adeta bir isyanın fitilini ateşledi. Bu isyanın şiddet içermediğini, geniş kitlelerin yaşam haklarını ve özgürlüklerini savunmak için gerçekleşen barışçıl tepkiler olduğunu söylemek gerekir.

Bu barışçıl talepler ve mücadele karşısında AKP iktidarının ve devletin daha sonraki yıllarda birçok kez sahneye koyacağı katliam düzeyinde saldırılara tanıklık ettik. Polisin saldırıları sonucunda 8 kişi demokratik direniş haklarını kullanırken katledildi, 9.063 kişinin de farklı derecelerde yaralandığı hastane kayıtlarına geçti.

Gezi olayları sırasında binlerce kez devletin silahlı güçlerinin en kitlesel ve sert bir biçimde geniş topluluklara başta kimyasal silah nitelikli gaz bombalarıyla, plastik mermilerle, hatta öldürücü silahlarla saldırdığına tanıklık ettik.

AKP İktidarı için Gezi Direnişi sonucu ne olursa olsun, geniş kitlelerin talepleri dikkate alınmadan bastırılması gerekiyordu. Bu nedenle bu direniş haklı gösterecek, bu direnişe ne şekilde olursa olsun destek verecek tüm demokratik yapılar hedefe konulmuştu.

TTB Gezi Direnişi boyunca bir meslek örgütünün halkını nasıl koruması gerektiğini gösterdi. 3 Haziran 2013 tarihinde hekimlere yönelik açıklama meslek örgütü sorumluluğunu göstermesi açısından tarihsel öneme sahiptir. TTB yönetimince "Bütün Hekimleri İşlerini Güçlerini Bırakıp Sokaklarda Vahşice Şiddete Maruz Kalan Vatandaşların Yardımına Çağırıyoruz" başlıklı açıklama yapıldı. Açıklamada ayrıca TTB'nin Gezi Parkı'nı korumak ve uygulanan şiddeti protesto etmek için yapılan, yapılacak olan tüm eylemleri son derece haklı bulduğu ve desteklediği belirtiliyordu.

Gezi olayları sırasında yaşanan ölümler, kalıcı arazlar bırakan yaralanmalar gözlerin devlet tarafından kullanılan kitle imha silahlarına dönmesine neden olmuştu. Türkiye tarihinde görülmeyen oranda bu saldırılarda yüzlerce insanımızın gözünü kaybetmesi, saldırıların vahşiliğini göz önüne seriyordu.

TTB Gösteri Kontrol Ajanları Bilimsel Danışma Kurulu'nun 19 Haziran 2013 tarihinde yayınladığı "Biber gazı ve diğer kimyasal gösteri kontrol ajanları kimyasal bir silah olarak kabul edilmelidir, acilen yasaklanmalıdır" açıklaması da hem bilimsel içeriği hem de toplumsal sorumluluğu yerine getirmesi açısından çok kıymetlidir. Açıklamanın sonunda "biber gazının ülkemizde kullanılması artık uluslararası kurallara uygun caydırıcılık vasfını yitirmiş tüm yönleri ile halk için ciddi bir tehdit unsuru olan bir kimyasal silah vasfına dönüşmüştür." denilerek AKP iktidarı uyarılmıştır.

TTB ve tabip odaları Gezi Olayları sırasında toplumun sağlık ve yaşam hakkını sağlamanın mücadelesini verdi. Bu doğrultuda birçok şehirde revirler kurdu, kurulan revirlerde sağlık hizmeti verilmesini organize etti. TTB'li hekimler de gezi sürecinde örgütlerinin uyarıları çerçevesinde yaşamın ve mücadelenin her yerinde topluma karşı sorumluluklarını yerine getirdiler.

Bu sorumluluklarını yerine getirdikleri için hazırlanan emniyet fezlekelerinde TTB muhalif sivil toplum örgütü olarak gösterildi ve hedefe konuldu. Bu fezlekelerin birinde "TTB ve Ankara Tabip Odası" hükümet muhalifi sivil toplum örgütleri olarak tanımlandıktan sonra, eylemci gruplara kamuoyu desteği sağlamakla, yargı ve Ankara Emniyet teşkilatı üzerinde psikolojik baskı kurmakla suçlanıyorlardı.

TTB Gezi olayları sürecinde sağlık ve yaşam hakkı ve temel hekimlik değerleri çerçevesinde tutum aldı, iktidarsa bu tutumu düşmanca değerlendirip TTB ve tabip odaları, onların yöneticileri hakkında her türlü yasal ve idari baskıyı kullanmayı tercih etti.

6. TTB'ye Afrin Müdahalesi

TTB politikaları açısından sağlıklı bir toplumu oluşturma yollarından biri de savaş karşıtlığından ve barış talebinin savunusundan geçmektedir.

TTB yakın dönemde değil, son 50 yıldır, barış talebini sağlık ortamının ve hekimlerin en önemli ve değişmez talepleri arasına koymanın mücadelesini vermiştir. TTB tarihi bu çabanın örnekleriyle doludur.

TTB'nin efsane başkanlarından Nusret Fişek "Savaş ortamında herkesin birbirini öldürmeye çalıştığı bir ortamda, insanlar arasında dost ve düşman ayrımı yapmadan, her yaralıyı yaşatmaya çalışan biz değil miyiz? Barış yolunda birleşelim, çaba harcayalım, baskı yapalım, yeminimizden dönmeyelim." diyerek adeta TTB'nin barış manifestosunu yıllar öncesinde yayınlamıştır.

TTB çizgisinden hiç vazgeçmeden, savaşın bir halk sağlığı sorunu olduğu gerçeğini unutmadan barış politikalarını yaşama sokmayı becerebilmiş bir örgüttür. TTB tarihi, barış savunusu ve mücadelesinin örnekleriyle doludur.

Bu mücadeleler içerisinde uzun yıllar sonrasında TTB tarihi incelenirken öne çıkacak olanlardan birisi 2006 İsrail-Lübnan savaşındaki tutum alışıdır. O dönemde Türkiye'de İsrail saldırganlığı üzerine birçok eylem ve açıklama yapılmış ancak bu açıklamalar sıradan bir tutum alışın ötesine geçememiştir.

Oysa TTB geniş bir heyetle Suriye ve Lübnan'ı ziyaret etmiş, katliami görünür hale getirmeyi başarmış ve aynı zamanda savaşın bölgenin sağlık ortamını nasıl etkilediğini görünür kılmıştır. 2006 İsrail Lübnan savaşı sonrası Suriye ve Lübnan raporunun sonuç bölümü TTB'nin çabalarını anlamak açısından önemlidir. "Bir yanda yıkıntılar, bir yanda tarif edilemez yoksulluk. Öte yanda zenginlik ve ihtişam. Lübnan'ı tarif etmek zor. Sağlık hizmetlerinin %90'ının özelleştiği Lübnan'da yoksul olmak her yerde olduğu gibi zor. Savaşlarla iç içe yaşayan, savaşı hayatın bir parçası olarak yaşayan Lübnan'da yoksul olmak belki de her yerdekinden daha zor. Bize kalan, dayanışmanın sıcaklığı, yüzlerde okuduğumuz onur ve yaşama sarılışları. Söylenebilecek son söz, Sağlık Barışa Uzanan Köprüdür, Savaş Köprüleri Vurur."

TTB İsrail Lübnan savaşına nasıl yaklaşmışsa Türkiye'nin dahil olduğu çatışmalı süreçlerde de aynı nesnel tavır sergilemiştir. Aslında bu tutum birçok örgütün başaramadığı ve hatta kaçındığı görmezden geldiği bir durumdur.

2011 yılının Mart ayında Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte Türkiye ile Suriye arasında da askeri ve siyasi gerilimler, çatışmalar yaşanmaya başladı. 2014 yılında IŞİD ile Suriye arasındaki savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye'nin iç ve dış politikasında önemli politik değişiklikler yaşandı. 6 Haziran 2015 seçimi ve ardından yaşanan 15 Temmuz 2016 darbe girişimi tek adam yönetiminin güçlenmesine ve kökleşmesine iyice neden oldu. Artık Türkiye'de süreklileşen bir savaş politikasından söz etmek mümkündür.

Yürütülen savaş ve baskı politikalarına karşı AKP'nin isteğinin koşulsuz itaat olduğunu çok iyi biliyoruz. Bu politikalara karşı duruş ağır cezalara çarptırılma nedenidir.

Türkiye 20 Ocak 2018 tarihinde Afrin hareketini başlattı. Afrin'in ilhaki olarak değerlendirilen bu müdahaleyi eleştirmek adeta yasaklandı. Müdahaleyi eleştiren tüm açıklamalara yönelik şiddet, cezalandırma ve hatta yaygın gözaltı ve tutuklamalar başladı.

TTB bu süreçte de barış, sağlık ve yaşam hakkından vazgeçmeyen tutumunu sürdürdü. Tarihe geçen savaş karşıtı açıklamasını 24 Ocak 2018 tarihinde kamuoyuyla paylaştı.

Açıklamada şu ifadeler yer aldı:

" Biz hekimler uyarıyoruz:

Savaş, doğada ve insanda tahribat yapan, toplumsal yaşamı tehdit eden, insan eliyle yaratılan bir halk sağlığı sorunudur.

Her çatışma, her savaş; fiziksel, ruhsal, sosyal ve çevresel sağlık açısından onarılmaz sorunlara yol açarak büyük bir insani dramı da beraberinde getirir.

Yaşatmaya ant içmiş bir mesleğin mensupları olarak, yaşamı savunmanın, barış iklimine sahip çıkmanın birincil görevimiz olduğunu aklımızdan çıkarmıyoruz.

Savaşla baş etmenin yolu, adil, demokratik, eşitlikçi, özgür ve barışçıl bir yaşam kurmak ve bunu sürekli kılmaktır.

Savaşa hayır, barış hemen şimdi!"

Bu açıklama sonrasında dönemin TTB Merkez Konsey üyelerinin tamamı gözaltına alındılar, TTB binası polisler tarafından alt üst edildi, TTB yönetimine amaç dışı faaliyet gerekçesiyle görevden alınmaya yönelik dava açıldı.

Son Söz Yerine;

AKP döneminde TTB'yi üç temel olgu üzerinden tartışmaya açmaya çalıştım. Bunları sağlık alanının temel örgütlülüğü TTB, toplumsal muhalefetin birleştirici gücü TTB ve barış politikalarının vazgeçilmez örgütü TTB olarak belirledim. Bu üç alandaki önemli gördüğüm örnekler üzerinden TTB faaliyetlerini ve AKP ile olan çatışmanın gerekçelerini ortaya koymaya çalıştım.

AKP'nin iktidarda olduğu 20 yıllık dönemde iktidar baskısını sürekli TTB'nin üzerinde hissettirmeye çalıştı. Ancak TTB her saldırı girişiminden güçlenerek çıkmayı başardı. Bu güçlü çıkmanın temel nedeni ise baskılara karşı ilkelerinden, insandan yana olan tutumundan ve hekimlik değerlerinden biran olsun bile vazgeçmemiş olmasıdır.

Baskılar hala devam ediyor. TTB Merkez Konseyi Başkanı Şebnem Korur Fincancı "TSK'nın kimyasal silah kullanımına" yönelik soruya verdiği yanıtla yaklaşık 3 ay tutuklu kaldı ve TTB MK amaç dışı faaliyet nedeniyle bir kez daha yargılanıyor.

Türkiye 2023 Pazarcık Depremiyle sarsılırken, on binlerce insan yaşamından olmuşken AKP iktidarını korumanın derdinde, TTB ise deprem bölgesindeki milyonlarca insanın yaşamına ve sağlığına sahip çıkma çabasında.

Bakalım kim kazanacak?